

УДК 378.147.88

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.76.13>

Дмітрієва Н. С.

ПРОЄКТНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ» У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У процесі модернізації освіти одним з основних завдань у викладанні дисципліни «Фізичне виховання» стає освоєння знань про фізичну культуру і спорт, їхню історію та сучасний розвиток, ролі у формуванні здорового способу життя. У реалізації цього завдання є низка труднощів: позбавляти студентів необхідної рухової активності на користь вивчення теорії або вивчати теоретичну частину побіжно, не акцентувати на цьому великої уваги. Це змусило шукати нові стратегії у викладанні саме теоретичної частини фізичної культури. Практика показала, що найбільш раціональним є впровадження методу проєктів. Проєктна методика – це педагогічна технологія, орієнтована не так на інтеграцію фактичних знань, як на їх застосування і придбання нових шляхом самоорганізації та самоосвіти учнів. Проєктна технологія, що застосовується у викладанні фізичної культури, формує у студентів такі компетенції: навчально-пізнавальні, соціокультурні, ціннісно-сміслові. Робота над проєктом – це поєднання самостійної роботи студента з роботою в парі, групі, колективі для вирішення будь-якої проблеми, це вимагає вміння визначити проблему, намітити способи її вирішення, спланувати роботу, підібрати необхідний матеріал, систематизувати його, обговорити із членами групи, як краще представити, і, нарешті, виступити на самій презентації. Робота над проєктом обов'язково проходить із гнучкою підтримкою студента викладачем, дозволяє йому тим самим реалізувати на практиці не тільки особистісно орієнтоване навчання, а й особистісно орієнтоване виховання. А ось варіативність діяльності на занятті передбачає індивідуальну, парну та групову форми роботи. Процес вивчення фізичної культури здійснюється більш ефективно, коли ми використовуємо досліджуване питання для вирішення проблем. За допомогою проєктної роботи студентам надається багато можливостей думати і говорити про себе, своє життя, інтереси, захоплення. Усе це перетворює заняття з дисципліни «Фізичне виховання» з заняття лише з рухової активності на заняття освітнього спрямування, ставить його в один ряд з іншими основними предметами і, без сумніву, підвищує авторитет викладача фізичного виховання.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична культура і спорт, заклад вищої освіти, метод проєктів, дослідницькі технології, вища освіта, дослідницькі технології у сфері фізичного виховання, теорія фізичного виховання, фізичне виховання в закладах вищої освіти.

У процесі модернізації освіти одним з основних завдань у викладанні дисципліни «Фізичне виховання» стає освоєння знань про фізичну культуру і спорт, їхню історію та сучасний розвиток, ролі у формуванні здорового способу життя. У реалізації цього завдання є низка труднощів: позбавляти студентів необхідної рухової активності на користь вивчення теорії чи вивчати теоретичну частину побіжно, не акцентувати на цьому великої уваги. Це змусило шукати нових стратегій у викладанні теоретичної частини фізичної культури. Практика показала, що найбільш раціональним є впровадження методу проєктів. Це дозволяє вирішувати відразу кілька завдань, як-от:

- розвиток особистісних компетентностей студентів;
- інтегрованість процесу навчання;
- економія часу на самому уроці.

Завдання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» такі:

- підвищення функціональних можливостей організму засобами фізичної культури;
- сприяння всебічному гармонійному розвитку, відмова від шкідливих звичок, покращення розумової і фізичної працездатності;
- формування думки про систематичні заняття фізичними вправами з урахуванням особливостей їхньої майбутньої професії, фізичне самовдосконалення та здоровий спосіб життя;
- набуття студентами необхідних знань, умінь та навиків у галузі фізичної культури з метою профілактики захворювань, відновлення здоров'я та підвищення професійної працездатності;
- використання засобів фізичної культури в лікувально-профілактичній діяльності;
- опанування методів визначення фізичного стану та самоконтролю;
- виховання організаторських навиків, особистої гігієни та загартовування організму;
- уміння складати та виконувати вправи з комплексів ранкової гігієнічної гімнастики;
- виховання патріотичних, морально-вольових і естетичних якостей;
- удосконалення спортивної майстерності студентів та учнів, що займаються обраними видами спорту.

Технологія проєктів підходить для зацікавлених у дослідницькій та проєктній діяльності, а також для обдарованих студентів. Актуальність проєктної технології зумовлена її методологічною значущістю. Знання та вміння, необхідні для організації проєктної та дослідницької діяльності, у майбутньому стануть основою для організації науково-дослідницької діяльності. Проєктна технологія на уроці фізичної виховання дозволяє будувати навчання на активній основі, через цілеспрямовану діяльність студента, відповідно до його особистих інтересів. Коли він складає проєкт, то перетворюється з об'єкта на суб'єкт навчання, самостійно вчиться й активно впливає на зміст своєї освіти. У цьому разі він навчається за допомогою організації влас-

ної діяльності. Така робота дає можливість усвідомити, що уроки фізичної культури розвивають не тільки фізично, а й інтелектуально.

Проектна діяльність – це створення проблемних ситуацій, активізація пізнавальної діяльності студентів в пошуку і вирішенні складних проблем, які потребують актуалізації знань, побудови гіпотез.

Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність (індивідуальну, парну, групову), яку вони виконують у відведений для цієї роботи час.

Проектна діяльність виступає як важливий компонент системи продуктивної освіти і являє собою нестандартний, нетрадиційний спосіб організації освітніх процесів через активні способи дій (планування, прогнозування, аналіз, синтез), спрямованих на реалізацію особистісно орієнтованого підходу.

Проектна методика як нова педагогічна особистісно орієнтована технологія відображає основні принципи гуманістичного підходу в освіті:

- а) особлива увага до індивідуальності студента, його особистості;
- б) чіткість, орієнтація на свідомий розвиток критичного мислення учнів.

Отже, проектна методика є альтернативою традиційному підходу до освіти, заснованого здебільшого на засвоєнні готових знань, їх відтворенні. Серед розмаїття нових педагогічних технологій у системі освіти, спрямованих на реалізацію особистісно орієнтованого підходу, найбільш характерна проектна методика навчання, де широко використовується «єго-фактор» (я-фактор), що передбачає переломлення всього навчання через особистість учня, через його потреби й інтереси. Звернення вчених і практиків до проблеми особистісно орієнтованого навчання має давню історію. Наприкінці XIX ст. дидактичні пошуки західних педагогів були пройняті увагою до емоційної привабливості навчання. Ідеї гуманістичного напрямку у філософії та освіті були пов'язані з методом проектів, який також називали «методом проблем», «методом цільового акту».

Метод (від грецького *methodos* – «шлях дослідження», «теорія», «вчення») – спосіб досягнення будь-якої мети, вирішення конкретного завдання; сукупність прийомів або операцій практичного або теоретичного засвоєння (пізнання) дійсності. У філософії метод – спосіб побудови й обґрунтування системи філософського знання.

Проект (від латинського *projectus* – «кинутий уперед») – це:

- 1) сукупність документів для створення якоїсь споруди або виробу;
- 2) попередній текст будь-якого документа;
- 3) задум, план.

Метод проектів виник у 1920-ті рр. в сільськогосподарських школах США у зв'язку з розвитком ідеї трудової школи. Проектне навчання спрямовувалося на винайдення способів, шляхів розвитку активного самостійного мислення людини, щоб навчити її не тільки запам'ятовувати і відтворювати знання, які дає заклад вищої освіти (далі – ЗВО), але і застосовувати їх на практиці. Метод проектів успішно розвивався завдяки педагогічним ідеям американського педагога і психолога Дж. Дьюї, а також його учнів і послідовників В. Килпатрика, Е. Коллінгса. Велику увагу приділяли методу проектів С. Шацький, В. Петрова, Н. Крупська, професор Б. Ігнат'єв, В. Шульгін, М. Крупенина. Педагоги вважали, що критично перероблений метод проектів зможе забезпечити розвиток творчої ініціативи та самостійності учнів у навчанні, сприятиме безпосередньому зв'язку між здобуттям знань і формуванням умінь і застосуванням їх для вирішення практичних завдань [1; 4; 5].

В основі сучасного розуміння проектною методикою лежить використання широкого спектра проблемних, дослідницьких, пошукових методів, орієнтованих на реальний практичний результат, значущий для учня, а також на розроблення проблеми цілісно, з урахуванням різних чинників і умов її вирішення, реалізації результатів. Щоб домогтися такого результату, необхідно навчити студентів самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучати для цього знання з різних областей, здатність прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки [2; 3].

Якщо підійти до цього питання із психологічного погляду, необхідно зробити висновок, що в основі проектного навчання лежить принцип «єго-фактора», який передбачає такий підхід до учнів, який може бути поєднаний з особистісно-діяльнісним підходом у методиці навчання. Отже, у центрі навчання перебуває сам студент, його мотиви, цілі, його неповторний психологічний склад, тобто учень як особистість. У викладача ж виникає педагогічна і психологічна проблема початкового створення, формування або збереження вже наявної у студента потреби в розвитку своїх особистісних і фізичних якостей.

Науковий проект є важливим засобом формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом. Найважливіші чинники, які сприяють формуванню внутрішнього мотиву оздоровчої діяльності у проектному навчанні, такі:

– зв'язок ідеї проекту з реальним життям: ідея будь-якого проекту має бути пов'язана зі створенням конкретного продукту або вирішенням значущою для учня проблеми, взятої з реального життя, у процесі практичної діяльності;

– наявність інтересу до виконання проекту з боку всіх його учасників: у процесі застосування проектною методикою дуже важливо домогтися особистісного прийняття ідеї проекту і пробудження справжнього інтересу до його реалізації, що дозволить домагатися успішного його виконання й ефективності його навчального впливу;

– провідна роль консультативно-координуючої функції викладача: перехід з позиції лідера в позицію консультанта і координатора, що дає учням реальну автономію і можливість прояву своєї власної ініціативи і самостійності у процесі виконання проєкту, сприяє саморозвитку особистості.

Отже, проєктна методика реалізує особистісний підхід до студентів, що передусім передбачає ставлення до учня як до особистості, з її потребами, можливостями і прагненнями.

Щоби ця риса була сформована, необхідно:

- зробити викладання більш проблемно орієнтованим;
- ширше використовувати рефлексивний підхід у навчанні;
- стимулювати в учнів не тільки вміння відповідати на поставлені запитання, а й формулювати свої власні питання за курсом;
- підвищити рівень автономії учнів.

Технологія (від грец. *techne* – «мистецтво», «майстерність», «уміння») визначається як сукупність прийомів і способів отримання, обробки та переробки певних виробів; як наукова дисципліна, що розробляє і вдосконалює такі прийоми і способи.

Технологія навчання – це комплексна інтегративна система, що включає порядок операцій і дій, які забезпечують педагогічне цілевизначення, змістові і процесуальні аспекти, спрямовані на засвоєння знань, набуття професійних умінь і формування особистісних якостей студентів, заданих цілями професійної підготовки. Проєктування являє собою діяльність зі створення образу майбутнього, передбачуваного явища. Воно є одним з аспектів творчості людини і засновано на плануванні, прогнозуванні, ухваленні рішень, розробленні, науковому дослідженні.

Отже, проєктна методика – це педагогічна технологія, орієнтована не так на інтеграцію фактичних знань, як на їх застосування і здобуття нових шляхом самоорганізації та самоосвіти учнів.

У проєктному навчанні метод розглядається як спосіб досягнення поставленої дидактичної мети через детальне розроблення проблеми (технологія), яке має завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином. У разі її використання у процесі підготовки в закладах вищої освіти вирішуються важливі дидактичні завдання:

- заняття не обмежуються здобуттям учнями знань, формуванням умінь і навичок, а виходять на практичні дії учнів, зачіпають їхню емоційну сферу, завдяки чому посилюється мотивація учнів;
- учні отримують можливість здійснювати творчу роботу в рамках заданої теми, самостійно знаходити необхідну інформацію з різних джерел. Водночас студенти вчать самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучати для цього знання з різних областей, прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення, вчать встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- у проєкті успішно реалізуються різні форми організації процесу підготовки в закладі вищої освіти, під час якої здійснюється взаємодія учнів один з одним і з викладачем, роль якого змінюється: замість контролера він стає рівноправним партнером і консультантом;
- у проєктній роботі весь процес орієнтований на учня: тут передусім ураховуються його інтереси, життєвий досвід, індивідуальні здібності;
- посилюється індивідуальна і колективна відповідальність учнів за конкретну роботу в рамках проєкту, оскільки кожен учень, який працює індивідуально або в мікрогруп, повинен представити всій групі результати своєї діяльності;
- спільна робота в рамках проєкту вчить студентів доводити справу до кінця, вони повинні задокументувати результати своєї праці, а саме: написати статтю для журналу, повідомлення, зібрати й обробити статистичні дані, зробити аудіо- і відеозапис, оформити альбом, колаж.

Види проєктів різноманітні.

Виділяють чотири основні категорії: інформаційний та дослідницький проєкт, оглядовий проєкт, продукційний проєкт, проєкти інсценування.

Проєкти на заняттях із дисципліни «Фізичне виховання» – це проєкти з дослідження впливів фізичної культури на організм людини, історії спорту, підготовки та проведення змагань і спортивних свят тощо. Застосування технології проєктного навчання робить навчальний процес більш захопливим: студенти самостійно збирають матеріал з теми, теоретично обґрунтовують необхідність виконання того чи іншого комплексу фізичних вправ або опанування тих чи інших фізичних умінь і навичок для власного вдосконалення, виховання вольових якостей. Деякі проєкти стають інтегрованими, охоплюють зміст інших навчальних предметів. У студентів під час розроблення власного проєкту закладаються основи знань щодо застосування різноманітних методик підтримки здоров'я і фізичного вдосконалення.

Такий вид роботи зв відсутності навчальних посібників формує і деякий рівень освіченості в галузі фізичної культури, закладає основи для самоосвіти, самовиховання. Інформація, яку самостійно добувають студенти для власних проєктів, дозволяє усвідомити життєву необхідність сформованих на уроках рухових умінь. Отже, студенти стають компетентними і в теорії предмета, що необхідно як умова грамотного виконання фізичних вправ.

Командно-адміністративними методами залучити студентів до участі у проєкті можна, але належного ефекту це не матиме, набагато важливіше зацікавити їх, а для цього необхідно реалізувати таку схему:

1. Підготовка до проєкту.

Напочатку створення проєкту варто дотримуватися низки умов:

- а) попередньо вивчити індивідуальні здібності, інтереси, життєвий досвід кожного студента;
- б) вибрати тему проєкту, сформулювати проблему, запропонувати ідею, обговорити її.

2. Організація учасників проєкту.

Спочатку формуються групи студентів, де перед кожним стоїть своє завдання. Під час розподілу обов'язків ураховуються схильності студентів до логічних міркувань, до формулювання висновків, до оформлення проєктної роботи.

3. Виконання проєкту.

Цей крок пов'язаний із пошуком нової, додаткової інформації, обговоренням цієї інформації, її документуванням, вибором способів реалізації проєкту (це можуть бути малюнки, постери, презентації, кінограми, вікторини тощо).

4. Презентація проєкту.

Увесь відпрацьований, оформлений матеріал треба представити одногрупникам, захистити свій проєкт. Для аналізу запропонованої методики навчання важливі способи виконання та подання проєкту. На цьому етапі яскраво виражається специфіка викладання фізичної культури. Захист може бути приурочений до «Дня захисту дітей» або «Дня здоров'я», або це може бути рекомендація з організації самостійних занять фізичною культурою, режиму дня.

5. Підбиття підсумків проєктної роботи.

Кількість кроків – етапів від ухвалення ідеї проєкту до його презентації залежить від його складності. Проєктна технологія, що застосовується у викладанні фізичної культури, формує у студентів такі компетенції:

- а) навчально-пізнавальні (ставиться і вирішується проблема);
- б) соціокультурні (виділення значущості проблеми для людини і суспільства);
- в) ціннісно-сміслові (у проєкті позначається ставлення студента до проблеми, розкривається її ціннісний зміст).

Висновки. Робота над проєктом – це поєднання самостійної роботи студента з роботою в парі, групі, колективі щодо вирішення будь-якої проблеми, це вимагає вміння визначити проблему, намітити способи її вирішення, спланувати роботу, підібрати необхідний матеріал, систематизувати його, обговорити із членами групи, як краще його представити, нарешті, виступити на самій презентації. Робота над проєктом обов'язково проходить за гнучкої підтримки студента викладачем, надає йому можливість реалізувати на практиці не тільки особистісно орієнтоване навчання, а й особистісно орієнтоване виховання. А ось варіативність діяльності на занятті передбачає індивідуальну, парну та групову форми роботи. Процес вивчення фізичної культури здійснюється більш ефективно, коли ми використовуємо досліджувані питання для вирішення проблем. Проблеми змушують студентів думати, отже, вони вчать. За допомогою проєктної роботи студентам надається багато можливостей думати і говорити про себе, своє життя, інтереси, захоплення.

Усе це перетворює заняття з дисципліни «Фізичне виховання» із заняття лише з рухової активності на заняття освітнього спрямування, ставить його в один ряд з іншими основними предметами і, без сумніву, підвищує авторитет викладача фізичного виховання.

Використана література:

1. Бтемирова Р. Метод проєктів в умовах сучасного вищого образования. *Современные проблемы науки и образования*. 2016. № 3. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=24488> (дата звернення: 08.10.2020).
2. Консультации : метод проєктів / В. Гузев и др. *Педагогические технологии*. 2007. № 7. С. 105–114.
3. Зембатова Л., Бтемирова Р. Организация и планирование самостоятельной работы студентов : методическое пособие для вузов. Владикавказ : СОГПИ, 2008. 44 с.
4. Колесникова И., Горчакова-Сибирская М. Педагогическое проектирование : учебное пособие для высших учебных заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2005. 312 с.
5. Новиков А., Новиков Д. Образовательный проект : методология образовательной деятельности. Москва, 2004.

References:

1. Btemyrova R. Y. (2016) Metod proektov v usloviakh sovremennoho vyssheho obrazovaniya [The method of projects in the conditions of modern higher education]. *Sovremennye problemy nauky y obrazovaniya*. № 3. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=24488> (date of access: 08.10.2020). [in Russian]
2. Huzeev V. V., Novozhylova N. V., Rafeeva A. V., Skorobohatova H. H. (2007) Konsultatsyy: metod proektov [Consultations: method of projects]. *Pedahohycheskye tekhnolohyy*. № 7. pp. 105–114. [in Russian]
3. Zembatova L. T., Btemyrova R. Y. (2008) Orhanyzatsiya y planirovaniye samostoiatelnoi raboty studentov: metodicheskoye posobyie dlia vuzov [Organization and planning of students' independent work: a methodological guide for universities]. *Vladykavkaz: SOHPY*. [in Russian]
4. Kolesnykova Y. A., Horchakova-Sybyrskaya M. P. (2005) Pedahohycheskoye proektyrovaniye: uchebnoye posobyie dlia vysshykh uchebnykh zavedenyi [Pedagogical design: a textbook for higher educational institutions]. *Moskow: Yzdatelskiy tsentr «Akademyia»*. [in Russian]
5. Novykov A. M., Novykov D. A. (2004) Obrazovatelnyi proekt: metodolohiya obrazovatelnoi deiatelnosti [Educational project: methodology of educational activities]. *Moskow*. [in Russian].

Dmitriieva N. S. Project methods of teaching the discipline «Physical Education» in higher education institutions

During the modernization of education, one of the main tasks in teaching the discipline «Physical Education» is the development of knowledge about physical culture and sports, their history and modern development, the role in shaping a healthy lifestyle. In the implementation of this task there are a number of difficulties: to deprive students of the necessary motor activity in favor of studying the theory, or to study the theoretical part in passing, without emphasizing much attention. This forced us to look for new strategies in teaching the theoretical part of physical culture. Practice has shown that the most rational is the introduction of the project method. Project methodology is a pedagogical technology focused not so much on the integration of factual knowledge, but on their application and acquisition of new ones through self-organization and self-education of students. Project technology, used in the teaching of physical culture, forms the following competencies in students: educational and cognitive, socio-cultural, value-semantic. Work on the project is a combination of independent work of the student with work in pair, group, collective on the decision of any problem, it demands ability to pose a problem, to outline ways of its decision, to plan work, to select necessary material, to systematize it, to discuss with group members. how best to present and finally speak at the presentation itself. Work on the project necessarily takes place with the flexible support of the student by the teacher; thus giving him the opportunity to implement in practice not only personality-oriented learning, but also personality-oriented education. But the variability of activities in the classroom involves individual, pair and group forms of work. The process of studying physical culture is more effective when we use the researched question to solve problems. Through project work, students are given many opportunities to think and talk about themselves, their lives, interests, hobbies. All this transforms classes in the discipline of «Physical Education» from only physical activity to educational classes, puts it on a par with other major subjects and undoubtedly increases the authority of the teacher of physical education.

Key words: physical education, physical culture and sports, institution of higher education, project method, research technologies, higher education, research technologies in field of physical education, theory of physical education, physical education in institutions of higher education.

УДК 37.041:371.14

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.76.14>

Євтушенко Н. В.

ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ПРЕДМЕТІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Схарактеризовано систему підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України за структурними (загальнонаціональний, регіональний (рівень області), локальний (рівень міста/району/об'єднаної територіальної громади) рівнями.

Метою статті є аналіз організаційної структури системи підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України та характеристика особливостей організації підвищення кваліфікації фахівців на всіх її структурних рівнях.

Звернено увагу на те, що дії українського уряду спрямовані на підвищення якості професійної підготовки і вдосконалення вчителів, зокрема вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті. Про що свідчать ухвалені документи: Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020 рік), Закон України «Про освіту» (2017 рік), Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) (2020 рік), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (НУШ) на період до 2029 року (2016 рік), постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» № 800 від 21 серпня 2019 року, постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників» № 672 від 29 липня 2020 року й інші.

Дослідження системи підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України показало, що найбільш перспективними тенденціями розвитку на рівні організації освітнього процесу в системі підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України є педагогічна доцільність, виважене поєднання традиційних дистанційних технологій і методичних систем навчання фахівців, а також підвищення доступності й особистісної орієнтованості.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, післядипломна освіта, вчителі природничо-математичних предметів, організаційна структура системи підвищення кваліфікації фахівців, Україна.

У сучасних умовах розвитку українського суспільства постає необхідність підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти, адже незаперечним є факт впливу природничо-математичних наук на економіку країни, що відбувається внаслідок швидкого розвитку окремих галузей та нових технологій. Особливого значення набуває організація підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті. Отже, дослідження структури системи підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті з метою її подальшого розвитку та вдосконалення вважаємо доцільним і своєчасним.